RÉSIDENCE SUPÉRIEURE AU TONKIN
DEPOT LEGAL

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE N°1140

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 1160

	HANOI						
	Một năm	Sáu tháng	Ba tháng	Một tháng	Hai số một tuần	Một số	Số lẻ
Một năm. .	6 $ 00	6 $ 90	6 $ 80	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	12 $ 00
Các làng và	»	8. 00	8. 00	8. 00	9. 00	»	
Các công-sở	3. 00	3. 50	3. 20	3. 20	3. 30	6. 00	
Sáu tháng. .	1. 50	1. 75	1. 60	1. 60	1. 65	3. 00	
Ba tháng. .	0. 50	0. 60	0. 55	0. 55	0. 60	1. 00	
Một tháng. .							

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m 065 de large.
Une seule insertion. . . . 0 $ 30 la c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 18 la c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 80 la c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Bàn về hai chữ lợi-dụng

(*Tiếp theo*)

Lại đến như Talleyraud Périgord tuy là người đạo-đức kém, một đời theo kẻ biệt bao nhiêu triều, nhưng lại có tài thuyết-khách cao, nên nên sau khi vua Nã-phá Luân thứ nhất thất thế mà vua Louis XVIII không dùng Talleyraud Périgord làm sứ-thần, cho sang hội-nghị ở Vienne thì có lẽ cái vận mệnh của nước Pháp lúc bấy giờ cũng ngải ngướng.

Bởi vậy, cho nên tuy nhân sinh hữu tất tất hữu dụng, nhưng đắc thời đắc dụng và tri nhân thiện dụng có dễ đâu. Người mình bây giờ nói đến máy chữ đó lại càng lấy làm khó nghĩ lắm.

Những người tri nhân thiện dụng ở nước mình thực hiếm có, mà dẫu có thì thiện dụng để làm việc công ích cũng ít, phần nhiều chỉ là để làm những việc có lợi riêng. Còn những người đắc thời đắc dụng là những ai thì ai tự lấy làm đắc chí mới tự biết. Và nay cứ lấy chữ tài ra mà bàn đến chữ dụng thì những người mình đắc dụng là bởi tài gì? Bởi tài về bên khoa học chăng? — Bởi tài về bên văn-học chăng? — Bởi tài về bên chính-trị chăng? — Bởi tài về bên kinh-tế chăng? — Chắc rằng về bên nào thì cũng được ít nhiều người thực bởi có tài mà đắc dụng, nhưng lấy số người có tài của mình mà sánh với số người có tài ở các nước Âu, Mỹ thì trăm phần chưa được một hai.

Cho nên bàn đến những người nước mình có tài lợi dụng người hay là có tài để cho đời lợi dụng mà lấy làm khó là bởi thế, vì rằng những hạng người ấy thì được mấy người.

Người mình phần nhiều có lợi dụng người thì cũng chỉ là lợi dụng về những việc lăng nhăng, cho đến những việc cẩu vinh thân phì gia là hết, chứ có ảnh hưởng gì sâu xa, còn thì bị lợi dụng là thường, chứ thật có tài cao để cho đời lợi dụng khó lắm.

Nói về cách lợi dụng người thì khó nói cho xiết được. Có kẻ muốn đường mây nhẹ gót dùng những cách na ná như cách lợi dụng của Hầu-Loan đối với Mai-lương-Ngọc hay là Triệu-Phạm đối với Triệu-Vân. Có người muốn cửa rộng nhà cao dùng mấy chữ công ích cũng tâm mà lợi dụng những người sản hãng-sản lại sản cả hãng-tâm để dựng lên hội nọ cuộc buôn kia mà ở trong vơ vét. Lại tàn nhẫn là những kẻ lợi dụng cái thế hèn yếu của những kẻ lao-động mà cướp công của chúng để làm giàu. Lại độc ác là những người lợi dụng cái lòng ngu xuẩn của kẻ dưới mà xâm chiếm đến đồng tiền huyết hãn của chúng. Ngoại già lại còn lợi dụng nhau bằng cái hư danh, bằng món cận lợi, bằng bữa cơm, chầu hát, mồi thuốc, đồng tiền, bằng tấm nhiệt thành suông, lòng đạo đức giả. Câu cảm tình hão, bộ tri kỷ vờ, lời phỉnh phờ, cách khúm núm, cũng lợi dụng nhau được cả, kém chi! Cho nên ở đời trừ ra những kẻ bẻo yêu bị lợi dụng bởi sức đè nén không thể sao cựa nổi hay là những kẻ ham ăn, ham uống, mê lợi mê danh, sống chết cũng là, không nói, còn những kẻ có thể tự chủ được sự hành-động của mình thì phi là người sành việc đời hay là có định kiến cũng khó khỏi mắc được sự lợi dụng, vì trong ngần ấy cái khóe lợi dụng của đời, đã chắc ai giữ gìn được cả. Chẳng thế mà sao ở đời lắm người có giá-trị hẳn hoi, mà cũng có khi mắc bọn tiểu-nhân nó lợi dụng. Những người ấy mà mắc thì chỉ bởi có hai lẽ: một là có tính tự đắc nên ngoài nó biết cái nhược-điểm của mình là ở chỗ tự đắc, nó cứ gãi vào chỗ ấy là nó lợi dụng được mình, hai là tuy mình vẫn không phải là hạng người mê hơi đồng, nhưng đồng tiền đã liền với ruột thì cũng để liền với óc, tự nhiên mình không tìm đến nó thì không sao, nhưng tự nhiên nó đến thì thần kinh đã rối loạn. Bởi thế mà có người bị kẻ khác nó khiến mình lại dìm giá phải mình tức là giảm giá mình mà mình cũng cứ theo không biết. Bởi thế mà có người đã bao nhiêu năm nung kinh nấu sử, chứa chan trong óc những đạo-lý của hiền triết mà một đời danh tiết cũng một ngày bỏ đi.

Cho nên nói tóm lại thì đã biết nói đến hai chữ lợi dụng, cũng nên suy nghĩ ý nghĩa hai chữ ấy cho thường vì trong hai chữ ấy hay cũng lắm mà dở cũng nhiều, hay hay dở là ở như người cả.

THÚY-TRIỀU.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 19 Juillet 1923

Cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông âu

Trong kỳ hội-đồng cuối cùng mới rồi, các đại-biểu liệt-quốc nói rõ với nhau một vài điều trong hòa-nghị không nói đến.

Báo *Le Temps* có khen những lời đại-tướng Pellé thay lời liệt-quốc mà tuyên bố về cái trái khoán của nước Thổ rất là rõ ràng minh bạch. Nguyên Ismet Pacha có đáp lại rằng chánh-phủ nước Thổ vẫn công-nhận rằng bản chánh-phủ phải lo giao-tiếp điều-đình với các trái-chủ ngoại-quốc về việc hoàn lại trái-khoán của nước ấy. Đại-tướng Pellé có nói: Hễ các nhà trái chủ ngoại-quốc và chánh-phủ Angora chưa có giao-ước riêng với nhau thế nào, thì Đồng-minh liệt-quốc cứ theo như các điều khoản cũ mà thi-hành.

Còn về việc dầu mỏ, M. Rambold nói rằng nước Anh cho các quyền lợi của công-ty *Turkish pétrole* ấm là đúng luật pháp.

Việc đường hỏa-xa Bagdad

Các đại-biểu của các nhà cổ-phần Pháp Anh về các đường hỏa-xa Bagdad ở Angora trở về hiệp ở Constantinople. Các nhà ấy đương điều-đình việc tổ-chức lại hội-đồng quản-trị công-ty ấy.

Báo *Le Temps* nói rằng hội-đồng ấy từ năm 1917 không hội-nghị, vậy nay cần phải tổ chức lại. Cái quyền kiểm-duyệt vẫn giao cho Đồng-minh.

Quốc-vương đất Tunis

Sáng hôm thứ hai, quốc-vương đất Tunis đến thăm viện Louvre. Quốc-vương xem các bảo vật bỗng ở đấy rất là thích. Buổi chiều quốc-vương đến thăm lăng vua Napoléon Ier, cùng may vô-tuyến điện trên tháp Eiffel.

Việc nước Đức

Trong số tiền-tệ của người ta bỏ mua tại ngân thị Berlin nhà quốc gia ngân-hàng chỉ có được có hai phần trăm mà thôi.

Số giấy bạc trong tuần lễ đầu tháng Juillet thêm lên hai nghìn chín trăm năm mươi nghìn triệu, tổng-cộng là hai chục nghìn hai trăm bốn mươi một nghìn triệu Marks.

Thị giá hàng hóa tăng lên 140 phần trăm, trong mười lăm ngày có khi mắc bọn tiểu-nhân nó lợi dụng. Những người ấy mà mắc thì chỉ bởi có hai lẽ: một là có tính tự đắc nên ngoài nó biết cái nhược-điểm của mình là ở chỗ tự đắc, nó cứ gãi vào chỗ ấy là nó lợi dụng được mình, hai là tuy mình vẫn không phải là hạng người mê hơi đồng, nhưng đồng tiền đã liền với ruột thì cũng để liền với óc, tự nhiên mình không tìm đến nó thì không sao, nhưng tự nhiên nó đến thì thần kinh đã rối loạn. Bởi thế mà có người bị kẻ khác nó khiến mình lại dìm giá phải mình tức là giảm giá mình mà mình cũng cứ theo không biết. Bởi thế mà có người đã bao nhiêu năm nung kinh nấu sử, chứa chan trong óc những đạo-lý của hiền triết mà một đời danh tiết cũng một ngày bỏ đi.

Cho nên nói tóm lại thì đã biết nói đến hai chữ lợi dụng, cũng nên suy nghĩ ý nghĩa hai chữ ấy cho thường vì trong hai chữ ấy hay cũng lắm mà dở cũng nhiều, hay hay dở là ở như người cả.

THÚY-TRIỀU.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 19 Juillet 1923

Cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông âu

Trong kỳ hội-đồng cuối cùng mới rồi, các đại-biểu liệt-quốc nói rõ với nhau một vài điều trong hòa-nghị không nói đến.

Báo *Le Temps* có khen những lời đại-tướng Pellé thay lời liệt-quốc mà tuyên bố về cái trái khoán của nước Thổ rất là rõ ràng minh bạch. Nguyên Ismet Pacha có đáp lại rằng chánh-phủ nước Thổ vẫn công-nhận rằng bản chánh-phủ phải lo giao-tiếp điều-đình với các trái-chủ ngoại-quốc về việc hoàn lại trái-khoán của nước ấy. Đại-tướng Pellé có nói: Hễ các nhà trái chủ ngoại-quốc và chánh-phủ Angora chưa có giao-ước riêng với nhau thế nào, thì Đồng-minh liệt-quốc cứ theo như các điều khoản cũ mà thi-hành.

Còn về việc dầu mỏ, M. Rambold nói rằng nước Anh cho các quyền lợi của công-ty *Turkish pétrole* ấm là đúng luật pháp.

Việc đường hỏa-xa Bagdad

Các đại-biểu của các nhà cổ-phần Pháp Anh về các đường hỏa-xa Bagdad ở Angora trở về hiệp ở Constantinople. Các nhà ấy đương điều-đình việc tổ-chức lại hội-đồng quản-trị công-ty ấy.

Báo *Le Temps* nói rằng hội-đồng ấy từ năm 1917 không hội-nghị, vậy nay cần phải tổ chức lại. Cái quyền kiểm-duyệt vẫn giao cho Đồng-minh.

Quốc-vương đất Tunis

Sáng hôm thứ hai, quốc-vương đất Tunis đến thăm viện Louvre. Quốc-vương xem các bảo vật bỗng ở đấy rất là thích. Buổi chiều quốc-vương đến thăm lăng vua Napoléon Ier, cùng may vô-tuyến điện trên tháp Eiffel.

Việc nước Đức

Trong số tiền-tệ của người ta bỏ mua tại ngân thị Berlin nhà quốc gia ngân-hàng chỉ có được có hai phần trăm mà thôi.

Số giấy bạc trong tuần lễ đầu tháng Juillet thêm lên hai nghìn chín trăm năm mươi nghìn triệu, tổng-cộng là hai chục nghìn hai trăm bốn mươi một nghìn triệu Marks.

Thị giá hàng hóa tăng lên 140 phần trăm, trong mười lăm ngày có khi mắc bọn tiểu-nhân nó lợi dụng. Những người ấy mà mắc thì chỉ bởi có hai lẽ: một là có tính tự đắc nên ngoài nó biết cái nhược-điểm của mình là ở chỗ tự đắc, nó cứ gãi vào chỗ ấy là nó lợi dụng được mình, hai là tuy mình vẫn không phải là hạng người mê hơi đồng, nhưng đồng tiền đã liền với ruột thì cũng để liền với óc, tự nhiên mình không tìm đến nó thì không sao, nhưng tự nhiên nó đến thì thần kinh đã rối loạn. Bởi thế mà có người bị kẻ khác nó khiến mình lại dìm giá phải mình tức là giảm giá mình mà mình cũng cứ theo không biết. Bởi thế mà có người đã bao nhiêu năm nung kinh nấu sử, chứa chan trong óc những đạo-lý của hiền triết mà một đời danh tiết cũng một ngày bỏ đi.

Cho nên nói tóm lại thì đã biết nói đến hai chữ lợi dụng, cũng nên suy nghĩ ý nghĩa hai chữ ấy cho thường vì trong hai chữ ấy hay cũng lắm mà dở cũng nhiều, hay hay dở là ở như người cả.

THÚY-TRIỀU.

VĂN UYỂN

Chẳng sâu

Nghĩ lại không nên nào với sầu,
Đời người nào sống được bao lâu.
Rượu chè xin hẹ chơi sung sướng,
Sương tuyết can chi chịu giải dầu.
Điền nghĩ điền lo quăng bỏ thẳm,
Gánh sầu gánh thảm đổ sông sâu.
Ai ơi! xin cứ chơi cho thỏa,
Kẻo nữa không bao cũng bạc đầu.

Tuyết-minh, Dương-đình-Tấy.

Tiện đây nhân một hai điều

Miễn

Người xinh thì tiếng cũng xinh,
Phấn son trang điểm trông mình thêm hoa.
Trác-mai sum họp một nhà,
Soi gương trí lự có ta với mình.

Nói

Ai biết điệm, ai chưa biết điệm,
Khách tài-hoa khiến quyện với tri-âm.
Tai Chung Kỳ lắng điệu đồng tâm,
Duyên hội-ngộ cũng sắt cầm đàn đó
Đàn mấy khúc cao-sơn, lưu-thủy, [nhi.
Hát mấy thiên Xích-bích Tây hồ.
Thú phong hoa càng mến về liễu bộ,
Một ngọn bút điểm tô thêm sắc nước.
Vạn chẳng tình cầm sang lặng thuyền,
Tam sinh tức nguyện dự tri đào.
Hỏi ông tơ duyên số những làm sao,
Cuộc hành-lạc hãy chen vào cho phỉ
Người tri-kỷ mới làm cân tri kỷ, [chí.
Lúc lâm-kỳ nào mối chỉ lại dây tơ.

Nhớ ai thơ thẩn thẩn thơ,
Biết ai có nhớ, bây giờ nhớ ai.
Nhớ ai trông góc giới mai,
Nước tình điểm, điểm mấy người đồng tâm.
Càng thương lựa lọc ngũ âm.

Trần-lập-Trác

Cuộc thi thơ

Của Ngô-trại-Quyên nữ-sĩ

Đề mục: **Vịnh Văn-miếu Hà-nội**. — Bà có một câu phú: « *Nghìn năm văn vật đất Thăng long* » xin nối thêm 7 câu nữa cho thành bài thơ.

Giải thưởng của Ngô-nương: Kính biếu một thứ trong văn phòng tứ-bảo như quản bút, lọ mực, hoặc cái chặn giấy bằng bạc, v. v. đáng giá 10 đồng. Trong các báo quốc-văn như *Nam-phong*, *Đông-thanh*, *Trung-bắc*, *Thực - nghiệp*, *Khai - hóa* bổ người trong giải thích thử báo nào thì xin kính biếu trong 10 năm.

Giải thưởng thêm của bản-quán: Ngài nào có thơ đăng ở bản-báo mà giật được giải thưởng của Ngô nương thì bản-quán xin kính-tặng thêm một bộ *Đông-dương tạp-chí* toàn tập và các thứ sách khác của bản-quán ấn-hành như *Ngự lâm-pháo-thủ*, *Nam-sử yếu lược*, *Mai-nương-lệ-cốt*, *Thuyền-tình bể-ái* và *Tài-tình-duyên*, v. v. cả thảy đáng giá là 60 đồng.

Thơ thi

LVI

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Vua Lý gây nên thực có công.
Hiển, thanh cung tường xây đắp vững,
Công, khanh hương lửa phụng thờ chung.
Á Âu bể học phong-trào mới,
Nòng Nọi từ-tư nhe bóng nguyệt lồng.
Tôn-giáo xưa nay nào cũng vậy,
Người sau ghi nhớ dâu tiền tang.

LVII

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Lẻ nhạc y quan dẫn Lạc Hồng.
Không-miếu xây nên nơi thắng địa,
Lý triều dựng nóc chốn môn phong.
Rộng khơi bể học theo dòng Nhị,
Cao đắp tường nho bởi núi Nùng.
Gặp buổi nay mừng Âu Á hội,
Khuyên nhau nhớ lấy chỗ thành Rồng

Mộng-lân Nguyễn-huy-Thụy
Letiré (Ecrivain) R. S.
102, Rue des Pavillons noirs, Hanoi

LVIII

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Trải mấy triều nay phụng sự chung.
Thủ Tử cung tường coi phẳng phất,
Nhị Nùng thần sự thực lồ sừng.
Yêm-la bóng rợp rừng nho chật,
Liên-chiểu dòng tuôn bể học thông.
Gặp buổi văn-minh ta bỏ lại,
Vẫn quy thức cũ khác Âu phong.

Nguyễn-huy-Quỳnh
Médecin — Phong-the
102, Rue des Pavillons noirs Hanoi

LIX

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long
Quốc-tử xưa nay dẫn Lạc Hồng.
Liệt vị tiên-hiền thờ mái trước,
Một tòa Khải-thánh biệt cung trong.
Hàng bia tiến-sĩ cao non Thái,
Đỉnh gác Khuê văn sừng nổi Nùng.
Trải Lý, Trần, Lê bao thế-kỷ,
Vẫn nền tôn-giáo chốn thành Rồng.

Nguyễn-huy-Lâm
Secrétaire de Rue Phủ-thọ
102, Rue des Pavillons noirs Hanoi

LX

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Kỷ tạo tr ưa Lý Thánh-tông.
Văn đại sung tường trăng gió lộng,
Lịch triều thần sĩ lửa hương chung.
Kia bia khoa-lục tên hiền-triết,
Đỉnh gác Khuê-văn chốn thánh-cung.
Ngự vịnh thi để khi Bắc giá,
Đến càng sông Nhị với non Nùng.

Sen-phương, Ng.-huy-Quán
Instituteur
102, Rue des Pavillons noirs Hanoi

LXI

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Trải Lý, Trần, Lê miếu mạo chung.
Kỷ Bắc Tê-cung thêm tốt đẹp,
Thành Nam Đinh-tế rất tôn sùng.
Kẻ bao đài các tro gò đống,
Riêng một bị thi vững nấi sông.
Giữ bấy lâu nay nền quốc-túy,
Mặc dầu Á vũ với Âu phong.

Nguyễn-huy-Cầu
Etudiant
102, Rue des Pavillons noirs Hanoi

***

CẢI CHÍNH

Trong bài thơ số L đăng ngày 13 Juillet vừa rồi, số câu thứ ba rằng: « *Hòm-giám tường xưa rêu ngói mốc.* Chữ *ngói* sắp lầm là chữ *khoi*, vậy xin cải-chính lại cho đúng.

Cái vấn-đề thủy-lạo ở Bắc-kỳ

(*Tiếp theo*)

4. Lại còn một cách nữa, xét ra có nhiều điều hay lắm. Cách ấy là đào thêm các chi sông mới, và làm cho nước chảy thêm vào các chi sông đã có rồi. Đại khái như là sông Đáy và sông Đuống, đặt thêm đường mới hay là mở rộng thêm những đường cũ để tháo nước cho sông Hồng-hà, tất là sẽ được cái tình trạng của sông ấy đi, điều đó là một điều tất nhiên. Tôi muốn kể cái chuyện sau nay để các ngài nghe. Một quan nguyên toàn-quyền ở xứ này rất là nhiệt-thành về việc đào thêm các chi mới càng mở các chi-cũ như tôi nói mới rồi là về việc lợi dụng cái sông Đáy. Một hôm tôi có bàn về việc ấy với ngài, ngài thấy lòng tôi ngại hoặc không tin theo, nên ngài muốn làm cho tôi cũng tin như ngài. Lúc vắng vẻ có một mình ngài với tôi, câu chuyện lâm khi ngẫu dụng lời lẽ rất là bông bẩy, nhưng những câu thi dụ cũng quá số sáng, nên có các quý bà ngồi đây, tôi không dám nhắc lại nguyên-văn, tôi chỉ xin tóm cái ý-tứ lại, còn xin để các ngài tưởng tượng lấy. Đại-khái ngài nói: « Nếu tôi có hai bộ ruột như bây giờ, thì chắc bẩn là ít khi tôi bị táo. »

Về đường thân thể học, cẩn ấy có lẽ phải xin nhường để các nhà lương y nghị-luận, song cũng không nên lấy thế làm chuẩn đích mà xét đoán về sông Hồng-hà. Riêng về phần sông Đáy mà trong năm 1917 và 1918 ta đã từng bảo đến, thì chỉ cần ấy lại không đáng lắm. Chẳng cần phải bàn đến những điều tiểu-tiết làm chi, nay chỉ xin nói rằng từ gốc sông Đáy ra đến ngoài bể, theo đường sông Đuống và đường sông Thái-bình ngẫu hơn theo đường sông Hồng-hà là 20 kilomètres. Vả, chỗ gốc sông Đuống cũng có một đoạn chật hẹp. Có thể mở rộng đoạn ấy ra cho nước sông Hồng-hà chảy cỏ vào.

Việc ấy xét ra có thể làm được, nhưng cũng lại nhiều điều bất tiện lắm, cho nên tôi cũng không muốn biến đổi-tính. Một là làm cho các lạch tàu bể ở Hải-phòng bị bồi cát trôi xuống lấp đi. Hai là mình không có thể chế bạn cái số nước định cho chảy thêm vào sông Hồng-hà là bao nhiêu. Việc ấy rất là quan-hệ, vì không khéo một ngày kia sông Hồng-hà cứ theo đường ngắn hơn mà chảy ra bể, hoặc một phần lớn nước trong sông hoặc trong sông có bao-nhiêu nước đều chảy vào sông Đuống cả để ra ngoài bể, nếu vậy thì không biết nó sẽ sinh ra thế nào mà nói trước, song trường các ngài cũng có thể lượng ra được vậy.

Cái việc tôi nói đây không phải là nói phỏng đâu, vì một việc như thế đã xảy ra trong năm 1855 ở con sông Hoàng-hà tại nước Trung-hoa. Ngày ấy cửa sông Hoàng-hà đương ở phía Nam chảy ra phía bắc bán đảo Sơn-đông cách chỗ cửa sông cũ có mấy trăm kilomètres.

Tôi xin đọc những lời của ông E. Recles nói về cái tai nạn ấy trong sách *Thế-giới địa-dư* của ông.

Sông Hoàng-ha chảy hết một miền đất bồi, nguyên là đay bể cũ bị bồi lấp đi, rồi đâm vào cái miền phía tây các núi ở Sơn đông. Dòng nước khi rẽ về phía nào, khi rẽ về bên tả đẩy núi ấy, sau người ta lại đắp đê hai bên để giữ nước thì nước lại chảy thêm đê đội. Kể từ thời thượng-cổ về đời vua Hạ Vũ, nghĩa là cứ theo như sử Tàu chép thì đã hồn mươi hai thế-kỷ nay, dòng sông thay đi đổi lại đã nhiều lần, khi thì đổi ngay ra cửa sông, khi thì đổi một phần mà thôi, nhưng sự thay đổi ấy các nhà chép chuyện sông Hoàng-ha cho là những việc thường xảy ra. Lại có một vài nhà truyền giáo có ý muốn cho một lần to, lần ấy làm cho nhân dân ở cao đồng bằng phải mang khốn khổ sở là một cuộc đại hồng-thủy như ngày xưa. Trong hai mươi lăm thế-kỷ mới rồi, từ năm 602 về kỷ-nguyên của Thiên-chúa giáo trở đi, nó lại sang Hoàng-ha đổi dòng sông chín lần. Mỗi lần lại đào thêm mấy đường mới trong miền đồng bằng, mỗi khi xảy ra việc bỏ đi đổi như thế thì nhân dân ở miền ấy lại gian đi ít nhiều.

Vào khoảng giữa thế-kỷ mới rồi, dòng sông Hoàng-hà chảy về đông-nam ở mạn dưới Kaifoang fou và chảy ra bể vào khoảng giữa từ bán-đảo Sơn-đông đến Dương-tử-giang. Lại có một dòng nước nhỏ cứ chảy một nỗ nay đến nỗ khác về phía sông Dương-tử. Đến năm 1851 vì xảy ra chỉ giặc Thái-bình, nhân-dân hai bên bờ sông không chăm nom giữ gìn đê điều nữa, để ở bên tả ngoài mất một đoạn rộng mỏ, năm kilomètre, ở gần xã Loangmen, dòng sông cứ theo đường ấy mà chảy.

Đáy sông cũng không khó hăn: mà dòng sông mới thì trong hai năm giới cứ chảy loanh quanh ở khu đồng-bằng về phía Bắc, nay ở chỗ cày mai ở chỗ khác, để tìm đường chảy ra vịnh Bắc Trực-lệ. Đến năm 1853, thì lòng sông nước mới mới là nhất định. Từ đấy sông Hoàng-ha chảy về Đông-hải chiếm cả sông cũng chẳng có lòng, chỗ này hình như một cánh đồng rộng độ 15, 20 kilomètres bị nước ngập lụt vậy, chỗ kia thì dòng nước chảy qua một con sông con nào đó, mà nước tự mở rộng và đào sâu thêm dần dần. Như ở phần hạ-lưu thì sông mới tự chiếm lấy lòng sông Taising-ho, xưa kia là một con sông con chảy riêng một khu. Ở nai bên bờ sông cũ, thì thấy rõ số là vũng nước, là đồng cát, bọi rậm, còn như thì đã đắp xưa kia, bên vẫn nguyên như cũ, đứng cho ở như hai đầy thành vậy. Những làng mạc ở hai bên thì tan nát cả. Phố xá không có người đi lại, ruộng nương thì bỏ hoang. Sông Hoàng-ha đổi dòng sông sinh ra hai điều hại lớn. Một là những ruộng mượn tối tươi bị nước ngập đi. Hai là những chỗ ruộng mượng cũ lại phải xẻ rồng đào công cho [có nước mới giồng giọt được, vì miền ở hai bên bờ sông cũ, cũng là nhờ về sông đào ở sông Hoàng-hà ấy ra, nên ruộng đất mới

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

tốt tươi, nhân dân mới trở một. Cái hại trực-tiếp của các nơi bị dòng sông mới che phủ đi có một nhẫn, nhưng cái hại gián-tiếp của các nơi nhờ vì, dòng sông cũ mà được kia được tốt tươi lại to gấp mấy mươi phần nữa kia.

Vì vậy lúc bấy giờ nhân-dân về miền Nam có xin chánh-phủ đem con sông Hoàng-hà về chỗ cũ, cao hơn chỗ mới có 7 hay 8 thước tây. Nhưng sau dân sự cũng quen đi, ở chỗ lòng sông cũ thì dần dần cũng cày cấy và lập làng mạc lên, mà ở chỗ lòng sông mới thì nay đã đắp đê được một khoảng dài 160 kilomètres Lòng sông mới rộng độ từ 200 thước đến 3 kilomètres, nhưng dòng nước chảy đều đặn lắm. Sông Hoàng-hà đổi lòng sông như thế, nhà cửa ruộng nương bị hủy hoại, mà sinh đói kém khổ sở; kẻ hại biết bao là nhân mạng. Những người đã trông thấy làng mạc hủy hoại, thành-thị tiêu điều, ruộng nương vườn được đầy những bùn hay những cát, ai cũng bảo rằng số người bị hại kể có hàng triệu, chứ không phải là ít. Đến năm 1870 lại xuyt xảy ra một cái nạn lớn, là bờ sông bên tay phải vào khoảng thôn cũ gọi là Kaifoung, đê lại vỡ mất một đoạn nhưng may sau lại lấp lại được. Lần này nước chảy về phía Dương tử giang qua các nơi Kou-iou-ie, Cha-ho, và hồ Hang-ize về phía Tây lòng sông cũ.

Nếu nay ta xét các con sông khác như sông Pô, thì cũng thấy những sự biến đổi, những sự tai hại như thế.

Cứ kể ra xây một cái cống ở dân sông Đuống để chế bớt được số nước cho chảy vào sông ấy thì cũng có thể phòng ngừ được những sự tai nạn như thế, nhưng xây được cái cống như thế tốn nhiều tiền lắm. Ta lại có thể đào thêm được con sông nữa cũng theo một đường với sông Đuống, có cửa cống hẳn hoi để tùy tiện chế bớt cái số nước cho chảy vào. Việc này trong năm 1919 đã bàn đến nhiều lần, nhưng tính ra phải tiêu mất 3 triệu đồng bạc mà làm cho nước bớt xuống được độ 0m.20. thường cũng không bõ công. Vì vậy tôi lại bỏ việc ấy không làm.

Còn nữa L. Th.

Thi lấy học sinh vào trường Bảo-hộ. — Đến ngày thứ tư 12 Septembre 1923, hồi 7 giờ sáng, tại trường Bảo-hộ sẽ mở kỳ thi tuyển học-sinh vào năm thứ nhất.

Số học-sinh lấy vào định là 150 người.

Tính đến ngày 1er Janvier 1924 thì học sinh phải dưới 16 tuổi mới được ứng thi.

Các đơn xin ứng thi phải gửi đến quan Đốc-học trường Bảo-hộ trước ngày 26 Août 1923 và phải đính các giấy sau này :

1 Một tờ giấy khai sinh ;

2 Cái bằng Sơ-học hay là một bản sao có chữ quan cai-trị nhận thực ;

3 Một tờ giấy của quan cai-trị nhận thực là con nhà lương thiện ;

4 Một quyển sổ nhà trường (livret scolaire) hay là một tờ giấy của ông Đốc trường của người học sinh theo học sau cùng cấp cho (có giáp ảnh mới chụp).

Hội-đồng sát hạch có :

1 Quan Đốc trường Bảo-hộ, chánh Hội-đồng ;

2 M. Manéa quan phó cai-trị phủ Thống-sứ ;

3 Các giáo sư Tây Nam trường Bảo-hộ làm hội viên.

Số học bổng lưu học-sinh người phần cấp cho học trò năm thứ nhất định là 30 và số học bổng nửa phần định là 20.

Đơn xin học bổng phải làm bằng giấy tin-chỉ và học-sinh ký tên rồi đệ lên quan Công sứ hoặc quan Đốc-lý hạt mình ở trước ngày 12 Août 1923.

Các đơn xin học-bổng lại phải đính theo một tờ giấy của người cha hoặc người thay quyền cha ký tên và cam đoan rằng nếu người học-trò vô cớ mà thôi học trước khi hết hạn thì sẽ phải hoàn lại nhà-nước cái số tiền của người học-trò đã được.

Cái số những người được phép thi lấy học bổng sẽ do quan Thống-sứ định và ngài sẽ tùy theo cái số thứ tự của học-sinh đỗ trên dưới mà cấp lương cho theo như khoản đã nói ở trên kia.

Những người nào vì đỗ dưới mà không được cấp học bổng nguyên phần hay nửa phần, song vì nhà bần bách thì có thể được miễn số tiền học 2 đồng một tháng của những học sinh ở ngoài phải trả nhà học. Quan Thống-sứ sẽ chiếu theo từ tờ của quan đốc trường Bảo-hộ mà miễn cho khoản ấy.

Ngạch quan lại. — M. Nguyễn-duy-Hiếu, hậu-bổ tri-huyện Bắc-giang nay bổ tri-tá phủ Lạng-giang (Bắc-giang) thay M. Vũ-v-Trường phải cách chức.

Hội-chợ lần thứ năm
sẽ mở từ 2 đến 16 Décembre
tới nơi này.

Thăng thưởng trong ngạch tòa Sứ. — Kể từ ngày 1er Juillet 1923, các viên chức trong ngạch tòa Sứ có tên sau này được thăng chức :

Thăng thư-ký thượng hạng ngoại hạng : M Trần-v-Hoa.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng nhất : M. Phạm v-Ngợi.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng nhì : M. Phạm-văng-Sự.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng ba : MM. Vũ-Tảo, Ng-trọng-An, Vũ-gia-Tường.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng tư : MM. Ng-v-Hợi, Ng-v-Diêu, Phan-xuân-Trang, Vũ-v-Chu, Phạm-huy-Sao, Chu-v-Lý.

Thăng thư-ký hạng nhất : MM. Ng-đình-Nhân, Bùi-duy-Chính Vũ-khắc-Cao, Trịnh-ngọc-Bình, Ng-tiến-Tài, Bùi-thụy-Xuân.

Thăng thư-ký hạng ba : MM. Ng-lập-Lễ, Ngô-xương-Kiều, Trần-huỳ-Viêu (đã được bổ thăm-tá). MM Trần-v-Khoát, Hà-Sưu, Nguyễn văn-Vinh, Dương-trọng Phan, Lê-hữu-Trí Ng-Can, Ng-đình-Lai, Ng-v-Thu.

Thăng thư-ký hạng tư : MM. Ng-đại-Bộ, Hoàng-v-Chang.

Thăng thư-ký hạng năm : MM. Vũ-hữu-Lâm, Bùi-văn-Trích, Trương-đình-Hoan, Bùi-văn-Thập, Nguyễn-v-Thụy, Ng-công-Kiêm.

Thăng ký lục thượng hạng hạng nhì : MM Phạm-hữu-Tín, Cao-v-Hợp.

Thăng ký-lục thực thụ hạng nhất : MM. Ng-v-Bịch, Phạm-Oanh.

Thăng ký-lục thực-thụ hạng nhì : MM. Phạm-bá-Thụy, Phạm-Bông.

Thăng ký lục thực-thụ hạng ba : M. Vũ-văn-Bài.

Thăng ký-lục thực-thụ hạng tư : MM. Trịnh-quang-Tân, Tạ-v-Quang.

Thăng ký-lục thực-thụ hạng năm : MM. Quản-trọng-Liên, Trần-kinh-Nam.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng nhất : MM. Ng-v-Giới surveillant hạng nhất ngạch Nhà-pha ; Huỳnh-văn-Chanh, khán-hộ ; Phan-lương-Đạt, nguyên đội thông ngôn Trung-kỳ ; Ng-v-Đắc và Phan-đức-Trinh, thư-ký Công chính Huế ; Ng-v-Lang, lính phá lit Huế ; Ng-khoa-Đông, giáo-học Huế ; Trần-trọng-Ngát, chưởng-ấn Huế : Lê-trọng-Chi, chánh quản vệ hầu ngự, Huế ; Ng-v-Thái, chánh đội vệ thầu binh, Huế ; Lưu-v-Mậu, chánh quản Huế ; Quách-v-Nhu, châu-tý Thanh-hóa ; Ng-văn-Khuê, chánh tri-châu, Bát-bằng-Đoàn trí-phủ, Bát-xuân-Trạch, thư-ký ngạch tòa Sứ, Bế-cao-Tang, tri-châu, Phan-v-Cương, ký-vệ Bắc-kỳ ; Dương-trọng Sieng, loong toong thượng hạng ; Lê-Quế, Võ-v-Hiến, ký vệ Trịnh-trọng-Phác, Lý-xuân-Lan, thư ký Công-chính ; Nguyễn-hữu Qui, hội-họa ; Nguyễn-trọng-Thu, thư-ký Tương-chính ; Đỗ-văn-Loan, lính thầy Thương-chính ; Đoàn-v-Nhiêu, thư ký Thương-chính ; Đỗ đức-Năm, Ng-v-Phúc, Lê-v-Lập, Ng-cao-Nham, Ng-văn-Than, thư ký Điện-báo ; Trần-v-Bang, đội chantier Điện-báo ; Ng-v-Kế, thừa phái Nam-định ; Trần-v-Chiểu, giáo học ; Ng-đình Chi, Lê-đình-Minh, Hội-họa số Họa-đồ ; Vũ-hữu Lợi thư ký số Bình-lương ; Lê-v-Trương cai lí trị bình, Vũ-v-Trong, thư ký nhà thương ; Ng-cảnh-Thanh, thư ký nhà thương ; Ng-đình-Hoành, thợ đánh bông ; Ng-văn-Xuân, loong toong số Pháo-thủ Bắc-kỳ

Bội tinh bạc hạng nhất

MM. Ng-v-Giới surveillant hạng nhất ngạch Nhà-pha ; Huỳnh-văn-Chanh, khán-hộ ; Phan-lương-Đạt, nguyên đội thông ngôn Trung-kỳ ; Ng-v-Đắc và Phan-đức-Trinh, thư-ký Công chính Huế ; Ng-v-Lang, lính phá lit Huế ; Ng-khoa-Đông, giáo-học Huế ; Trần-trọng-Ngát, chưởng-ấn Huế : Lê-trọng-Chi, chánh quản vệ hầu ngự, Huế ; Ng-v-Thái, chánh đội vệ thầu binh, Huế ; Lưu-v-Mậu, chánh quản Huế ; Quách-v-Nhu, châu-tý Thanh-hóa ; Ng-văn-Khuê, chánh tri-châu, Bát-bằng-Đoàn trí-phủ, Bát-xuân-Trạch, thư-ký ngạch tòa Sứ, Bế-cao-Tang, tri-châu, Phan-v-Cương, ký-vệ Bắc-kỳ ; Dương-trọng Sieng, loong toong thượng hạng ; Lê-Quế, Võ-v-Hiến, ký vệ Trịnh-trọng-Phác, Lý-xuân-Lan, thư ký Công-chính ; Nguyễn-hữu Qui, hội-họa ; Nguyễn-trọng-Thu, thư-ký Tương-chính ; Đỗ-văn-Loan, lính thầy Thương-chính ; Đoàn-v-Nhiêu, thư ký Thương-chính ; Đỗ đức-Năm, Ng-v-Phúc, Lê-v-Lập, Ng-cao-Nham, Ng-văn-Than, thư ký Điện-báo ; Trần-v-Bang, đội chantier Điện-báo ; Ng-v-Kế, thừa phái Nam-định ; Trần-v-Chiểu, giáo học ; Ng-đình Chi, Lê-đình-Minh, Hội-họa số Họa-đồ ; Vũ-hữu Lợi thư ký số Bình-lương ; Lê-v-Trương cai lí trị bình, Vũ-v-Trong, thư ký nhà thương ; Ng-cảnh-Thanh, thư ký nhà thương ; Ng-đình-Hoành, thợ đánh bông ; Ng-văn-Xuân, loong toong số Pháo-thủ Bắc-kỳ

Bội tinh bạc hạng nhì

MM. Trịnh-Trất, bồi bàn ; Hà-v-Chính, coi cấn tàu của hãng M. F. ; Chương v-Dương, chánh-lòng Ninh-bình ; Đặng-thọ-Chân, chánh-mán-mục Ngân-sơn ; Ng-văn-Hai, loong toong tòa Đốc-lý ; Ng-văn-Nguong, loong-toong tòa Sứ ; Đoàn-bá-Chi thư ký Hưng-yên ; Ng-v-Vượng, tiên chỉ Phượng-vũ ; Đặng đình-Thuận, cai phủ-lít Tuyên-quang ; Ng-v-Chương thừa-phái Bắc-giang ; Đặng-đình-Ngoan, surveillant nhà-pha ; Dương-văn-Bạch, chánh-tổng Bắc-ninh ; Chu-văn Kiêm, phó quản Bắc-kỳ ; Trương-văn-Tang, đội khố xanh ; Quản-v Hai, lý-trưởng Bắc-giang ; Lê v-Thắng, thư ký Bắc-kỳ ; Phạm-hữu-Thái, bận-tuyển tri-huyện ; Vũ-huy Thọ, chánh-tổng Thái bình.

Thăng thư-ký hạng nhất : MM. Hoàng-Đại, Ng-ngọc-Ban, Lê-v-Thọ Tòa-thiết-Quán, Bài-Xan.

Thăng thư-ký hạng nhì : MM. Huỳnh-bá-Cam, Lương-văn-Phú, Ng-v-Thịnh, Huỳnh-bá Thiều, Trần-khắc-An, Huỳnh-v-Khoe, Cao-ngọc-Lâm, Ng-v-Tu.

Thăng thư-ký hạng ba : MM. Ng-xuân-Sinh, Vũ-hung-Chương, Ng-v-Phụng, Ng-v-Minh dit Phạm-Sở, Lê-ngọc-Liên, Hoàng-xuân-Hiếu.

Thăng thư-ký hạng tư : MM. Ng-v-Hiếu Đặng-v-Trừ, Trần-hữu-Tiến, Ng-v-Thụy, Huỳnh-v-Dậu.

Thăng thư ký hạng năm : MM. Tang-quang Di, Ng-trọng-Kỳ, Ngô-đình-Sán dit Ở, Ng-v-Trọng.

Thăng thư-ký hạng sáu : MM. Trần-huy-Phương, Lê-đình-Vi, Ng-v-Lực, Ng-đình-Linh, Phạm-hữu Lương, Bùi-huy-Lan, Đỗ-xuân-Huyên, Ng-đình-Liên, Ng-hữu-Trí, Vũ hữu-Lai, Ng-cao-Luận, Trần-đức-Minh, Ng-đình-Nguyên, Vũ-đình-Cốc, Georges Trần-v-Cae.

Ban hội họa (ký vẽ)

Thăng ký vẽ thượng hạng hạng ba : M. Ng-đình-Cường.

Thăng ký vẽ thượng hạng hạng tư : M. Ng-hữu-Dai.

Thăng ký vẽ hạng nhất : M. Lê-đức-Khánh.

Thăng ký vẽ hạng nhì : M. Bùi-văn-Mỹ.

Thăng ký vẽ hạng ba : MM. Trần-v-Sa, Phan-v-Nhơn.

Thăng ký vẽ hạng tư : MM. Ng-huy-Phan, Ng tất-Trung, Lê-v-Khuê, Bùi-huy Lâm.

Thăng ký vẽ hạng năm : MM. Ng-v Diên, Lê-kiêm-Thịnh, Ng-thọ-Sách.

Thăng ký vẽ hạng sáu : MM. Phạm-xuân-Lan, Bùi-tích-Ngọc, Ng-v-Thụy, Ng-quang Bình.

Thư-ký ngạch Bưu xa

Thăng thư-ký thượng hạng hạng ba : M. Ng-v Khoát.

Thăng thư-ký hạng nhất : M. Đỗ v-Hành.

Thăng thư-ký hạng nhì : M. Vũ-duy-Văn.

Thăng thư-ký hạng ba : M. Phạm xuân-Thông.

Thăng thư-ký hạng tư : MM. Trần-xuân-Bảng, Đinh-ngọc-Am.

Thăng thư-ký hạng năm : MM. Ng-v-Minh, Ng-v-Lễ, Phạm-v-Hợp, Lê-v-Tru, Đinh-v-Chức, Ng-v-An dit Biên. Đỗ-tăng-Mậu, Huỳnh-đắc-Du, Huỳnh-v-Can dit Ng-v-Dua.

Thăng thư-ký hạng sáu : MM. Ng-v-Pân, Ng-v-Lạc, Lê-cao Quyên, Trần v-Lan, Ng-v-Thường, Hà-duy-Toại, Hoàng-trịnh-Kiêm dit Ng-Phương, Ng v-Chước, Ng-văn-Đang, Ng-Hoan, Bùi-quang-Khánh, Phạm-đình-Hiêng.

Ngạch Hỏa-xa. — Kể từ ngày 1er Juillet trở đi, những ông làm việc trong ngạch Hỏa-xa có tên sau này được thăng chức :

Ban thư-ký nhà giấy

Thăng thư-ký ngoại hạng : MM. Tống-phước-Khanh, Ng-văn-Khiêm.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng nhất : M. Nguyễn-Giáp.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng ba : MM. Lê-v-Thôn, Lê-ngọc-Lan, Ng-đại-Tân.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng tư : MM. Trần ngọc-Minh, Mai ngọc-Lan, Vũ-huy-Quán, Lê-văn-Nhân, Đàm-văn-Bo, Lê-v-Khuê, Thái-đình-Luận, Đỗ-v-Khoa.

BÁN HAY CHO THUÊ

Có độ 2.000 thước đất, nề xuống, ở số 31, Quai Clémenceau.

Bán một nền hay cho thuê. Hỏi tại 78, Phố Médicaments, Hanoi. 3624

Ngạch Hỏa-xa. — Kể từ ngày 1er Juillet trở đi, những ông làm việc trong ngạch Hỏa-xa có tên sau này được thăng chức :

Ban thư-ký nhà giấy

Thăng thư-ký ngoại hạng : MM. Tống-phước-Khanh, Ng-văn-Khiêm.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng nhất : M. Nguyễn-Giáp.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng ba : MM. Lê-v-Thôn, Lê-ngọc-Lan, Ng-đại-Tân.

Thăng thư-ký thượng hạng hạng tư : MM. Trần ngọc-Minh, Mai ngọc-Lan, Vũ-huy-Quán, Lê-văn-Nhân, Đàm-văn-Bo, Lê-v-Khuê, Thái-đình-Luận, Đỗ-v-Khoa.

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng xuất người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con. 3662

Kỳ thi tham-tá phổ-thông — Kỳ thi tham tá phổ-thông ngày 23 Avril vừa rồi ở Bắc kỳ được có một người trúng tuyển là M. Đoàn-trọng-Đa, thư-ký hạng ba ngạch tòa Sứ.

Cái nạn ô-tô. — Chiều hôm qua hồi 3 giờ có một cái ô-tô do M Gay là kế-toán của công-ti Văn nam vận máy, đi đến phố Đồng-khánh trước cửa nhà số 17 thì đụng phải một người đàn bà bán dưa ngã lăn ra, đầu đập mạnh vào đá ở đường đến nỗi bất tỉnh nhân sự. Người chủ ô-tô ấy có đưa người đàn bà bị nạn vào nhà thương để chữa, không biết sống chết thế nào.

Nhà số 24, phố Huế cho thuê

Hỏi người coi phòng xem sách ở nhà hội-quán Khai-trí tiến-đức. 3631

Kiện vợ lẽ — Ng-văn Quý 28 tuổi bán hôm ở hàng Hòm kiện vợ lẽ là Vương-thị-Ty ẵn cắp các quần áo đáng 25 p. và một số tiền là 123 p. và 3 cái vé vạn-bảo trốn đi mất.

Việc tiêu tiền của chủ. — Việc Lê-huy-Phong tiêu tiền của chủ mất 4.500 đồng ở Haiphong thì nay sở Mật-thám Hanoi đương xét.

Bọn bất tử. — Tên Ng-văn-Liên 16 tuổi là en.li bất tử ở chợ Đồng-xuân bị bắt được ẵn cắp quả tang 39 p. 21 của một người hàng thịt thì đã phải bắt giải vào Tòa án.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 20 Juillet 1923, giá bạc ở kho Nhà-nước định là 81.60.

Thị-giá quốc-trái. — *Ngày 20 Juillet 1923*, — 3 %. 56 95 — 4 %. 1918 61.85. — 5 %. 1915-1916 75 85 — 5 %. 1920 89,95. — 6 %. 1920 87 80.

Kỷ-niệm hai ông kỹ sư Lục-lộ có công về việc đào sông dẫn thủy nhập điền. — Cho được kỷ-niệm hai quan kỹ-sư Lục lộ có công lớn về việc đào sông dẫn thủy nhập điền mất trong khi làm việc thì quan Toàn-quyền đã ký hai tờ nghị-định đặt tên :

1o con sông đào chính ở Sông cầu (Trung-kỳ) là sông Desbes ;

2o con sông đào chính ở Thanh-hóa (miền sông Cầu) là sông Peyta-in.

Phu-nhân nghe nói ra chiều thất vọng, vội vàng cầm tạ mà rằng :

Kính tạ thịnh-tình của tiên-sinh cùng qui-quán. Nói xong nước mắt đã chảy xuống ròng ròng.

Hoàng-sơn cất to tiếng mà rằng :

Tuy vậy, phu-nhân đừng lo. Tệ-quê đối với việc này vẫn có công đó xét. Một vài ngày nữa thế nào cũng có tin đích xác thưa lại với phu-nhân.

Nói xong cáo từ lui ra, ngại ngần không dứt. Khi đến cổng, liền làm nhầm một mình mà rằng :

Cái nhan sắc của Chi-phố phu-nhân, ai ai cũng khen là đẹp, ngày nay ta trông thấy, thật là sự may mắn lạ đường, mới biết cái đẹp của phu-nhân, nhời nói cũng không thể hình dong được hết. Phòng không vò võ, bỗi bỗ tiêu điều, để khóc thu về, hoa tàn xuân hết, cái cảnh buồng u sầu lãnh lạc, những nỗi người cũ gió tuần mưa. Thiên-hạ đàn-bà đẹp cũng nhiều, khiến người vọng dâu thêm yêu, đem mơ ngày tháng !

CHƯƠNG THỨ XXXIII

Chi-phố phu-nhân bẩm khoản rằn ro, mỗi sẵn khó gỡ cho xong. Một hôm lần bộ ra ngoài hỏi bè, mong cho tiêu khiển cơn buồn. Vừa đi đến bến Tình-tâu, thoáng mắt trông thấy một người thiếu-niên ăn mặc trang hoàng, từ xa đi lại. Phu-nhân chú mắt nhìn kỹ, người thiếu-niên thấy phu-nhân đưa mắt nhìn thẳng đến mình, liền cất mũ ẩn cần chào hỏi :

Phu-nhân liền hỏi đứa nữ-tỳ theo hầu rằng :

Hoa-nương ! Người đi đến đó là ai ?

Con nữ-tỳ thưa rằng :

Coi như một người nhà báo mới vào hôm nọ đó.

Phu-nhân lại hỏi :

Có phải là người chủ-bút Đông-đô nhật-báo là Hoang-sơn Nghị bảo đó chăng ?

Nói chưa dứt lời thì Hoang-sơn đã đến gần bên cạnh, thưa với phu-nhân rằng :

Ngày hôm nọ, tôi thực đã đường đột quá. Xin phu-nhân thứ lỗi cho.

Phu-nhân nói :

Tiên sinh dạy quá lời ; thiếp thực đã thất-lễ. Mà sao Tiên-sinh thở bỗng học thế ! Ở đâu đến đây ?

Hoang-sơn nói :

Bỉ-nhân tranh cái thời gian một khắc nghìn vàng, kính báo tin mừng với phu-nhân, cho nên vội chạy đến đây, không dám quản công khó nhọc ! Xin phu-nhân chớ nên lo ngại. Bỉ-nhân rất lấy làm mừng cho phu-nhân, rất lấy làm may cho phu-nhân.

Phu-nhân nói :

Hạm-đội thấy-lôi đã được bình an vô sự, về đến nước nhà đó sao ?

Hoang-sơn nói :

Hạm đội đều chết hết, song Trung-tá không việc gì. Bỉ-nhân đến đây là cốt để cùng với phu-nhân đi cứu Trung tá ra khỏi nơi nguy hiểm. Cái chỗ-nghĩa của bỉ-nhân là thế. Xin cùng với phu-nhân tức khắc lên đường. Thời giờ đã cấp bách lắm rồi. Nếu bỏ mất dịp này, thì rồi ra hạm-đội của Nữ-hải-tặc lại đem Trung-tá đi khắp vùng trời, ta còn biết đâu mà tìm kiếm.

Hoang-sơn vừa nói vừa vui mừng nhảy nhót.

Phu-nhân lại hỏi :

Vậy ở đâu ? ở đâu ?

Hoang-sơn nói :

Ở trong Đại-đảo cách bến cũng hơi xa, bỉ trời bằng dây da, chân tay bỏ như thây người chết ! Phu-nhân ! Phu-nhân ! Việc này đã cấp bách lắm. Thời giờ lại không còn là bao ! Nói nhiều cũng chẳng làm gì, mà chậm trễ thì e sinh biến. Xin phu-nhân mau mau thương lộ ! Phu-nhân mau mau thương lộ cho !!!

Nói xong lại ngảnh lại bảo đứa nữ-tỳ rằng : Những điều ta nói vừa rồi, chẳng con đã rõ, vậy nay ta cùng phu-nhân đi cứu Trung-tá, con nên về nói với ông Thiết-tăng. Liệu nhời mà nói cho khéo !

Phu-nhân nói :

Tuy vậy, thưa tiên-sinh, chỗ này bến bơi dốc, không như mọi chỗ nông đi chân sào được, vả chẳng làm gì được tàu thuyền mà ra bể bây giờ ?

Hoang-sơn nói :

Chỗ này nước trào xuống thì đất rào đề đi, không lo bùn sát. Còn như thuyền đã có sẵn, xin phu-nhân mau kíp lên đường !

Phu-nhân nói :

Vậy thì Hoa-nương ! cho con về, giữ khóa coi nhà, đừng đi đâu lo đấy.

Hoa-nương đáp :

Xin phu-nhân chớ ngại ! Trông coi nhà cửa, công việc đã có ông Thiết-tăng !

Hoang-sơn liền dắt tay phu-nhân đi nhanh ra bãi bể. Trông đã thấy một chiếc Khoái-lâu đỉnh chực sẵn, hai người liền xuống tàu. Tàu mở máy chạy nhanh như tên, một loáng đã khuất vào trong nơi khói nước mênh mông, trông không thấy bóng !

CHƯƠNG THỨ XXXIV

Con nữ-tỳ Hoa-nương, tất tả chạy về, vừa vào đến cửa, trông thấy Thiết-tăng đương lấy một tay sửa chổi, quét nước sân bè.

Hoa-nương với vàng gọi rằng :

Này ông Thiết-tăng !

Thiết-tăng nói :

Bẩm chốc chạy về gọi to quá làm cho ta giật mình kinh sợ. Vậy chớ phu-nhân đâu ?

Hoa-nương nói :

Phu-nhân đã xuống tàu đi ra Đại-đảo !

Thiết-tăng nói :

Hoa-nương ! máy phát điên lên đó sao ? không thì sao lại nói những câu lọ như thế !

Hoa-tương nói :

Tôi không nói đối ! Phu-nhân đi là để cứu Trung-tá về !

Thiết-tăng nói :

Cứu Trung-tá về à ?

Hoa-nương nói :

Phải ! không biết Nữ-hải-tặc có điều gì bất bình với Trung-tá, mà lấy dây da trói cả chân cả tay lại, rồi bỏ ra chỗ boong đảo, cho lơ một nước một trời.

Thiết-tăng chận lại mà rằng :

Sao biết ?

Hoa-nương nói :

Hoang sơn tiên-sinh là người đã đến đây bảo nọ, giữa đường chạy đến nói chuyện lấy với phu-nhân.

Bỗi chàng phu-nhân xuống tàu đi ra cứu Trung-tá.

(Còn nữa)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

số 13

NỮ-HẢI-TẶC

(Trinh-thám tiểu-thuyết)

Phạm-nữ-Cẩu dịch thuật

Chi-phố phu-nhân thấy thế, cũng không hiểu là ý tứ gì, thấy ngồi lâu không nói nửa lời, trong lòng không sao nhịn được nữa, liền hỏi :

Tiên-sinh có chỉ giáo điều gì ? Có lẽ nói được tin tức gì về chiếc tàu Vũ khổ, ở Hạm-đội Thấy-lôi, mà muốn bảo cho thiếp biết đó chăng ?

Hoang sơn nghe nói mới giật mình tỉnh lại, khác nào nghe tiếng sét lưng trời, miệng lắp bắp nói không ra hơi, ngập ngừng mà đáp :

Việc ấy bỉ-nhân đã có biết đôi chút, đợi ngày mai đăng lên báo để phu-nhân xem. Bây giờ đường đột thế này, thực là trái lễ. Không biết cớ gì mồm muốn nói, mà không nói nên lời.

Phu-nhân nói :

Hay là lại tin chiếc tàu Vũ khổ chúc-diệt về tay Nữ hải-tặc đó chăng ?

Hoang-sơn nói :

Phu-nhân cũng đã biết. Bỉ-nhân đến đây là làm đại-biểu cho báo-báo lại kính thăm Phu-nhân.

ĐỒNG-HỒ
BÁO THỨC
KIỂU PHÁP
Máy kỵ-mã
phương-hạng
Mặt có chữ dạ-quang
BẢO HÀNH 5 NĂM
Giá..... 5$00
BÁN TẠI HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
Số 59, Phố Paul Bert. — HANOI
2004

Hiệu ÍCH-KỶ

Ở Hanoi, phố hàng Giấy, số 58

Mở đã hơn 20 năm, bán các thứ sách học chữ Pháp, chữ quốc-ngữ, các thứ chuyện ta, giấy tây 2, 4, 5 cân, ngòi bút, mực bột, quản bút ba đầu đen, bút chì, sổ bà-đăm, bìa ngũ sắc, giấy vẽ, sổ croquis, tẩy Đâu-bờ, vân vân.

Buôn ở bên Tây, hàng tốt, giá rẻ, buôn bán thực thà đâu cũng biết.

2004

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy có những cái bách-hiểu, đến khi tới mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỏ mà làm ra không đủ được, lại viết thư trách bán-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài thấy đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

• Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-kẻ ba chuồng mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi. •

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi

Công-ty điện-khí Đông-pháp

Cây-cối ở gần các giây cái dẫn điện vào các nhà xen cành không được cẩn thận, gây nên lắm sự bất tiện, mà trong những lúc có cơn dông làm cho cháy cửa chi hay đứt giây điện như trong cơn dông ngày 16 mới rồi, mà trong lúc ấy đến khi sửa lại đường điện, ngộ ai có ý dụng phải giây điện nó tất gây nên lắm sự rắc-rối.

Vậy ông Chánh Giám-đốc công-ty điện-khí xin có lời công-bố mọi lẽ để các nhà mua điện biết.

Xin các ngài cho xén ngay cây-cối, khiến cho từ giây điện cho đến cành cây phải cách ít ra là một thước.

Các ngài mua điện muốn nhờ Công ty, làm giùm việc ấy cũng được.

Tên Đinh văn-Phú buôn gỗ ở Lập-lễ huyện Thủy-nguyên tỉnh Kiến-an, trình rằng đêm hôm 16 rạng ngày 17, anh hắn tên là Đinh-văn-Phúc, 48 tuổi, làm nghề đánh cá, thấy lớp ngóp hơi gần đến đó ở Văn-chám để định về thuyền đậu gần đấy, nhưng chẳng may đêm hôm đó lại có cơn dông nên bị luồng nước rất mạnh đưa đi đâu mất. Hiện đến ngày nay cũng chưa tìm thấy xác.

Người ta đoán rằng cái xác vớt được ở gần cầu Sáu-kho đã nói trên kia thằng hoặc chính người đánh cá bắt-hạnh đó chăng ?

Mũ phớt. — Tên Lưu-văn-Hàm làm phu ở Sán-kho, quán làng Lạc-viên đã bị bắt về tội ăn cắp mấy chiếc mũ phớt ở tàu « Min ».

Hành-hung — Tên Trần-ngọc-Phổ tức Thuật, 27 tuổi, làm mạch-lý tàu Giáo chỉ bị kiện về việc đánh đập người bán hàng quà ở tàu tên là Bùi-hữu-Trinh.

Xe bỏ ở đường. — Có một cái xe bò không có sở hiệu gì cả bỏ ở đường cái thời sở tuần-cảnh đã cho đưa đề một nơi.

Trâu ở đường cái. — Có một con trâu của ai không biết thấy chạy lông nông ở Ngã-sáu nên sở tuần-cảnh cũng cho dắt vào nhà nhốt sức vật.

ĐÁP-CÂU

Táo gan thật. — Tối thứ hai 16 Juillet vào khoảng độ ba bốn giờ nhà Mme Hạ-thị-Rĩa là đàn-bà góa ở số nhà 25 phố Gạo bị mất trộm. Khen thay quân bợm đó cũng cả gan táo bạo thật, dám trèo tường qua cổng vào, mới lấy được cái hòm tiền, toan tìm đường mở cửa để truyền thảo ra, nhưng có con gái trong nhà thấy động hô hoán gọi bà mẹ dậy, với vàng lấy cán cuốc tay thước cầm để thủ-thiểm. Khen thay có mấy mẹ con đàn bà góa, mà ra sức cự với tên gian-phi đó, bắt được giữ lại hòm tiền rồi, mới mở cửa ra, hai bên hàng phố đổ ra và tuần-phu vừa đi đến thì bắt điệu lên trôm ấy ra sở cẩm ngay.

V. Đ. Đ. lai-cảo.

TUYÊN-QUANG

Hội săn-bắn. — Tỉnh Tuyên nay lại mới có một hội săn-bắn (Société de tir et de chasse) mới thành lập, quan phó Công-sứ Virgitti và mấy tay săn-bắn đại tài (Nemrods) sáng lập lên. Kỳ hội-đồng vừa rồi có đủ mặt các viên chức sự Tây Nam, các quan binh, các thân-hào Tây Nam trong hàng tỉnh lại dự bàn và số người nhập hội tới nay đã được hơn 50 hội-viên. Đáng lẽ số hội-viên thời đông hơn mới phải, nhưng vì ta còn nhiều người hễ cứ nghe thấy nói đến săn-bắn thời tưởng tượng như là một việc binh-pháp trận mạc gớm ghê nguy hiểm lắm. Đó là hiểm lắm vậy ! Không có thể-thao nào thanh-nhã và dễ tiện hơn tập bắn (tir) chỉ cần có một khẩu súng hiệp bê (petite carabine), một cái bia (cible) và một miếng đất dài độ 12 thước, thế là đã đủ tập được rồi, chứ không như đánh quần (tennis), đá bóng (football) phải chọn nơi rộng rãi và phải sắm sang cho quang đãng tất phí tiền nhiều vậy. Tập bắn sĩ tập cũng được : già trẻ lớn bé, cả đàn bà con gái cũng tập được, bởi vì không cần phải có sức vạm vỡ như để tập đánh quần đá bóng, không một nhọc gì, mà lại tập cho tinh nết được can đảm, cho chân tay được nhanh khéo, cho mắt nhìn được đúng mực, như vậy há chẳng phải là một cách thể-thao rất cao thượng lắm ra ? Khi được hun-hạ, phải buổi trời mưa gió, còn có cách nào thú hơn là họp nhau năm bảy người mà tập bắn không ? Như mùa hè nóng nực, tập thể-thao nào cũng một nhọc, duy chỉ có cách này : lấy một cái bia để dưới bóng cây mà tập bắn, thiệt tưởng cách tiêu-khiển rất thanh-nhã này vừa bổ ích cho sức khỏe vừa có ảnh hưởng đến sự thể-dục cho bọ thiếu niên người Pháp về sau biết cầm súng mà giáp nước.

Đến chủ nhật 22 Juillet này thời họp đại-hội-đồng để trình hội về điều lệ rồi để đệ lên quan trên duyệt y cho.

Kim-xuyên

VIỆC KINH-ĐÔ

Hội 14 Juillet. — Năm nào đến ngày hội 14 Juillet, các nghị tiết và cuộc du-dã cũng đại lược giống nhau ; vậy năm nay ngày lễ kỷ lược tự như sau này :

Ngày 13 Juillet :

18 giờ bắn 21 phát súng lớn ở trên kỳ-đài. — 20 giờ diễn đèn và đốt xảo các thứ đèn, màu sư-tử ở trước phủ Khâm-sứ và các lối trong thành phố. — 21 giờ đánh nhạc ở trong lục-giác-đình nơi hoa-viên trước phủ Khâm-sứ.

Ngày 14 Juillet :

Sáu giờ sáng bắn súng. — 7 giờ duyệt binh ở trước cửa Ngọ-môn. 7 giờ rưỡi chân-bắn (phát pạo cho những người nghèo khổ. — 9 giờ chơi các trò vật ở bên chợ Đông-ba. — 16 giờ đua xe đạp. — 16 giờ 45 chạy đua, người ta với người ta, chạy từ trước Morin lên đến nhà ga rồi trở về — 17 giờ chạy đua người Tây với người Tây. — 17 giờ 45 đánh quyền và tập các thức nghề võ và các thức thể-dục. — 18 giờ đua trải giữa sông Hương và cắm roi đánh võ ở dưới thuyền. — 20 giờ thắp đèn ở cầu Clémenceau, múa sư-tử và đạo đèn chúc khánh của các bang người Tàu. — 21 giờ chiếu bóng và hát đãi không tiền. — 22 giờ đánh nhạc và mở tiệc khiến vẻ rất trọng thể ở phủ Khâm-sứ, có mời tất cả quan lại hai chánh-phủ đến dự tiệc.

Năm nay ở phủ Khâm-sứ không thiết đại-yến, chỉ mở cuộc khiêu-vũ mà thôi.

Cuộc hội ngày lễ kỷ-niệm năm nay nhằm ngày thứ bảy cho nên đêm hôm 14 ở giữa sông Hương cũng các nơi rải rác trong thành phố có lắm cuộc ca xướng tiêu thiều rất là vui vẻ suốt đến sáng vẫn còn nghe tiếng sinh ca. Dưới nước trên bờ suốt ngày khi nào cũng đông chật.

Tỉnh Bình-định đáng-cợp. — Chuyến xe lửa chiều ngày 13 Juillet ở Tourane ra Huế có chở ra một con cọp rất to nhỏi ở trong cũi ; cọp ấy của tỉnh Bình-định dâng Hoàng-Thượng. Vậy đã đem nuôi tại trong chuồng sắt ở nơi An-định-cung.

Từ khi nhốt con ác-thú ấy vào chuồng cũi đến ngày chủ-nhật cho thiên-hạ vào coi rất đông. Hiện nay ở An-định-cung đã nuôi được nhiều giống cầm thú lắm, như là : sư-tử, cọp, beo, gấu, hươu, nai, các loài chồn, các loài khỉ, các loài chim.

Có lẽ rồi đây lại còn thêm được nhiều nữa.

Trâu và người chết trôi — Chiều ngày 14 Juillet mấy người lái buôn trâu lên một đàn trâu lội qua sông Gia-viên. Trong khi lội qua chẳng biết vì cớ sao mà một con trâu cùng một người chăm mất. Hồi lâu mới tìm được xác con trâu đã chết, còn xác người tìm không ra, cách hai hôm sau mới thấy nổi lên gần trước chợ Đông-ba. Quan đã khám xong và cho chôn.

Ở nơi bến đò Gia-viên thường trâu nặng bị chết đắm ở đó, tuy là trâu lội nổi được mà thường vẫn bị chết đắm. Ấy cũng một lẽ thường mà lắm người đặt bày mà nói rằng đó có ma trâu. Lời dị đoan vô-lý thay.

VIỆC TRUNG-KỲ

QUẢNG-NAM

Thượng tiện mãnh hổ. — Huyện Quế-sơn có đánh bẫy được một con cọp đem nộp tại tỉnh, các quan tỉnh đã phái một viên phó-quản áp đệ ra Kinh, chiều hôm 13 Juillet, dâng Hoàng-thượng tại cung An-định.

Con cọp ấy trông dáng khỏe mạnh lắm, khi đương chờ ở dưới thuyền, nửa đêm nó bỗng gầm thét dữ dội, làm cho khách quá giang hôm ấy, phải một buổi kinh hoàng.

TOURANE

Hội 14 Juillet. — Hội kỷ niệm 14 Juillet năm nay cũng chiều thường làm lễ như mấy lần trước, mà xem ra có phần giảm sắc ít nhiều, có lẽ cũng bởi vì tiết trời nóng nực quá độ, và mùa này các quí quan đi nghỉ mát ở trên núi Bà-nà cũng đông.

Tuy vậy mà năm nay ở thành-phố ta lại có được cái thú vị hơn đêm thưởng pháo đốt trên núi Bà-nà. Trong một khoảng rừng xanh, đêm tối, cách xa ngoài bốn mươi kilomètres, lại cao hơn mặt biển độ ngàn rưỡi thước tây, mà chốc chốc sáng lòe ra một vệt chiếu rạng cả một đám rừng, khi mù mịt, lúc sắc kia ; và pháo thăng thiên bay lên ngất tầng mây mà tít, rồi rơi xuống từng cụm bóng lửa tựa như sao sa xem thật rất là ngoạn mục.

Việc Nam-kỳ

SAIGON

Cuộc diễn-thuyết tại Nam kỳ khuyến-học-hội — Ông Hồ-v-Lang chủ-nhà in Hồ-v Sides, cựu Tổng-lý tờ *Thời-báo* hôm tối thứ sáu ngày 6 Juillet rồi ông có diễn-thuyết tại Nam-kỳ khuyến-học-hội về điện viết chữ tắc quốc-ngữ.

Đúng 8 giờ mở hội, bấm vì trời mưa nhỏ ắt nên ít người đến dự thính — 9 giờ ông Trần-quang Nghiêm phó hội trưởng đứng dậy thay mặt cho hội mà tiến dẫn người diễn-thuyết cho công chúng. — Ông Nghiêm nói xong, kế ông Hồ-v Lang ra đứng diễn có hơn 40 phút đồng hồ. Ông khởi đầu ông chỉ sự ích lợi về chữ tắc, ông nói chữ tắc rất giản tiện ghi chép trong lúc người diễn-thuyết, ông lại khuyên các ông trí-thức nên đặt một quyển *Nam-kỳ đồng âm tự vị*, và nên lập *Hàn lâm đề* tô điểm nền quốc-văn.

Ông khuyên ai có muốn học điện chữ tắc cần ông thì nên mua mà tập thử, nếu có điều gì chẳng rõ thì xin đến tại Nam-kỳ khuyến học mà hỏi, vì ông có cậy người bán ở Saigon chỉ giảm cho.

Ông dứt lời diễn-thuyết, ông Trần-quang-Nghiêm ra nói rằng ông đã có đi-lịch ngoài Trung-Bắc, ông có nghe đông bào trong hai kỳ nay nẫu lòng hiệp với chúng ta mà làm cho Nam Trung-Bắc viết một điện chữ.

Kế đó lại có ông Chân-Sêm, đứng lên mà khuyên hội xin phép với Cảnh-sát đặng mở cuộc ngâu quyên, để lấy tiền mà giúp cho hội cho việc công ích. Dùng hòa ông sẽ bắt lòng mà có động giảm cho hội. Rốt hết ông lại khuyên các nhà soạn báo quốc âm bỏ cái mục « *phê-bình* » đi, vì cái mục ấy làm rầy cho không bổ ích.

Đúng 9 giờ 3 khắc thì mãn cuộc diễn thuyết.

Trích ở N. C, M. Đ.

Si-tinh mộng-tỉnh

Của ông HOÀNG-HỮU-ĐÔN soạn
Giá bán 0$20 một quyển
Ở xa xin gửi thêm tiền cước
Có gửi bán tại nhà in Trung-Bắc
3030

Rượu-bổ-đào :

• TONIQUE TONKINOIS •

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo bình tự-nhiên in ra đây, chớ không nhẽ có mấy thứ thuốc về những bình lạ, lắm khi không ai có thể tin được ! •

Xin xem rõi về so-sánh, he kì khỏi thì

Ngày mùng 7 tháng năm. Bán-hiệu Đình-kính thử ba, tên Một-các phụng lời chiếu nhà rằng :

Chiếu nay đoi được phòng cấm MONTÈS qui ông, có chỉ cần một lời rượu bổ để ủng vực dương qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thị gửi cho qui được phòng chế-tạo để tỏ thanh-giá.

• Khâm thử.

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả ! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được ! *Giá bán rất rẻ : 2$25 một chai lớn ; từ sáu chai giở lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.* • •

Bán-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kể những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI
Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này •

Muốn được

SÁU TRĂM BẠC (600$)

thì hỏi thể lệ CUỘC THI ĐỒ *của*

HIỆU THUỐC LÁ "STIC" *mà thi.*

Thường vẫn mua thuốc "STIC" ở hàng nào thì lại hàng ấy mà hỏi

as 196

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bắt này cũng tiếp theo sự-tích Mandi-lệ-quân, các Hương-điệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra, soạn theo lối đàn-tỉ, nay xin dịch thành văn nước để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-BỈ-MỤC dịch thuật

Hàng-vương nghe nói, bẽn bẽn nổi giận mà rằng :

— Đồ súc-sinh kia ! lại cuồng lối cha hay sao ! năm xưa ta cho mày về *Văn-nam* là cốt muốn vì bọ *Hàng* ta mà giữ-gìn dòng-dõi về mai-hậu, không ngờ mày chỉ biết điều hiếu nhỏ, thành ra lại lưu-lạc đến đất *Giang-ninh*. May gặp cậu-phụ dạy nghỉ chút tinh-thần, đem mày về nuôi. Cũng bởi thế mà đi-lụy đến cậu-phụ phải cửa nhà tan-nát. Thế thì mày thật là một đứa bất-hiếu bất-nghĩa, lại còn dám mở miệng nói những giọng hoang-đường. Ngày nay nội-ứng nổi không có người thì thành *Kim-lăng* khó phá vỡ được. Biền-huynh mày là *Vệ-ngọc* đã bày cho kế ấy, ta hà nên bỏ lỡ mất một cái cơ-hội rất hay. Nay mày trái lệnh không chịu đi thì ta quyết dùng quân-luật mà nghiêm-trị.

Vệ-dũng-bưu với-vàng khuyên bảo *Hàng-khôi-thần* rằng :

— *Hàng* cũng-tử ơi ! ngày nay việc quân đang lúc nguy-cấp, công-tử chớ nên cứ nệ những điều nhỏ-nhặt làm chi !

Hàng-khôi-thần bất-đắc-dĩ phải xin vâng mệnh. Ngày hôm sau, *Hàng-vương* hộ lệnh rất quân. Tướng-sĩ trong thành thấy vậy, tức-khắc vào báo với quan tổng-binh tên gọi *Văn-anh*.

Văn-anh tất-tả chạy vào bẩm với *Đinh-quốc* tướng-quân. *Đinh-quốc* tướng-quân nghe nói, trong lòng nghi hoặc, còn đang ngẫm-nghĩ, chưa biết quyết-đoán ra thế nào.

Bỗng thấy viên tri-phủ là *Bách-toàn* vào bẩm rằng :

— Dạ dám bẩm tướng-quân ! nhân-dân trong thành khan nước ăn và cải đun lắm, đã hai ba lần rối-loạn. Nếu tướng-quân không cho mở cửa thành ra để đánh nước và kiếm củi thì khó lòng mà giữ cho khỏi sự biến-động vậy.

Đinh-quốc tướng-quân nghe nói, bất-đắc-dĩ phải hạ lệnh cho mở cửa thành trong 3 ngày, rồi lại đóng chặt như cũ.

Nhân-dân trong thành nghe lệnh, ai nấy đều mừng-rỡ, lũ-lượt kéo nhau ra để đánh nước và kiếm củi, kẻ đi người lại tấp-nập. Hôm nào cũng mở cửa thành mãi cho hết canh 3 mới đóng

Kim-lăng là một nơi đô-hội, việc buôn bán rất phồn-thịnh. Trong nửa năm nay cửa thành đóng chặt, đi lại không được giao thông. Ngày nay bỗng thấy cửa mở, quân người lại rót thi nguồi trong thành tranh nhau kéo ra, không thể ngăn cấm được.

Hàng-vương chọn các kiện-tướng và dũng-sĩ ước độ 500 người, đều cho cải-dạng, theo bốn phía của lên vào trong thành. *Hàng-khôi-thần* cũng theo vào mà cải-dạng làm một ông thầy bói.

Hàng-khôi-thần vừa đi vừa bói thầm đường. Khi đến cửa dinh *Đinh-quốc* tướng-quân, ngoài cửa có quân canh nghiêm-mật, các hàng tướng-sĩ, đều gươm bạc tuốt trần.

Hàng khôi thần vẫn tay cầm cái chiêu-bài, vừa đi vừa nói lầm-nhầm rằng :

— Thầy bói hô-danh đây, ngày nay đã đến kỳ hảo-vận, tất ta tìm thầy người ấy !

Quân-sĩ quát mắng mà rằng :

— Anh thầy bói mắt mà kia ! Đây là nơi vương-phủ sao nhà-ngươi dám đi liều !

Hàng-khôi-thần cười mà đáp rằng :

— Thưa các ngài ! tôi đến đây để tìm ông *Vệ ngọc*. Nguyên ông ta năm xưa gặp lúc hoạn-nạn, có nhờ tôi bói giúp một quẻ, hẹn rằng khi nào khá-giả, sẽ xin trọng-thưởng. Bây giờ tôi chỉ tìm ông ta để vay mấy trăm bạc đây !

Quân-sĩ cười mà bảo rằng :

— A thầy ra nhà người định tìm ông *Vệ-ngọc* phải không ? ông ta vừa mới đi khỏi đó.

Nói chưa dứt lời thì bỗng có một người trở mà bảo rằng :

— Kìa kìa ! ông *Vệ-ngọc* đã đến kìa !

Hàng khôi-thần ngẩng đầu lên trông, quả-nhiên thấy một người cưỡi ngựa, diện-mạo khôi-ngô thân-thể tọ-lớn, thật giống *Vệ-dũng-bưu* như đúc.

Lại thấy một người đón *Vệ-ngọc* mà bảo rằng :

— Ông *Vệ-ngọc* ơi ! có anh thầy bói này đang tìm ông để vay mấy trăm bạc đấy ! Hãn loanh quanh chờ ông ở đây mãi !

Hàng-khôi thần sẽ lên hiệu tay và bảo *Vệ-ngọc* rằng :

Ông *Vệ ngọc* ơi ! ông còn nhớ lời hẹn năm xưa hay không ? ông hẹn cho tôi nghìn bạc, ngày nay tôi chỉ vay ông giảm trăm đồ tiêu.

Vệ ngọc biết là *Hàng-vương* sai vào, với-vàng xuống ngựa, cầm lấy tay *Hàng khôi-thần* mà bảo rằng :

— Ta mong mãi bây giờ mới thấy đây, mau theo ta về nhà, rồi ta sẽ ý hẹn cho vay nghìn bạc !

Hàng-khôi-thần, tức-khắc đi theo về nhà *Vệ-ngọc*. Khi vào tới trong nhà, *Vệ-ngọc* đuổi hết người nhà ra, đóng chặt cửa lại, *Hàng khôi-thần* bỏ cái khăn che mặt xuống rồi nói :

— Biền-huynh ơi ! ..

Vệ-ngọc mừng-rỡ mà rằng :

— Thế ra *Hàng* công-tử đó phải không ? công-tử đám mạo-hiểm vào đây thì thật là một người can-đảm ! nhưng bây giờ định mưu thâu-tóm chí, công-tử hãy nói cho tôi nghe.

Hàng-khôi-thần sẽ rỉ tai nói nhỏ mấy câu *Vệ ngọc* lắm nhắm gật đầu mà rằng :

Nếu vậy thì thật là diệu kế ! Nhưng việc này không nên chậm-trễ, phải thi-hành ngay mới được. Bóm nay trời gần tối, ta nên yêu nghỉ, rồi sáng mai sẽ cất trang.

Hàng-khôi-thần thấy nói thế bèn lạy và thưa rằng :

— Tôi đi-vương ơi ! Đi-vương vì tôi mà phải đêm dầu xuống sông ! *Hàng-khôi-thần* này thật là tất bán tức mọc, để đến nỗi đi-lụy cho đi-vương. Không trách thân-phận tôi hèn mà là đứa bất-nghĩa, vương công kì lượng cho ..

(Còn nữa)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

壽醫林桂張

HỠI CÁC ÔNG MẮC PHẢI BỆNH TRĨ! XIN MỜI CÁC ÔNG CỨ ĐỌ, TÔI CHỮA BỆNH NÀY

BỆNH TRĨ (bệnh là bệnh gì ai) thực nhiều người mắc phải, chẳng những là đau đớn, như còn đi ra khi đại-tiện xong rồi thì lại thụt vào, hễ không chữa ngay cho khỏi, để lâu thì càng ngày càng thêm nặng nề sau khó chữa.

Khi sưng chẩn bệnh này đều dùng dao cắt cho nên người có bệnh lấy làm đau đớn, vậy nên tôi đã dụng tâm nghiên-cứu một cách mới chuyên-trị chữa bệnh này không đau, không nói, chỉ trong mấy năm thôi những nỗi mọi-tử-kỳ-sinh rồi, mà trong khi đang chữa có thể làm công như thường không mất thì-giờ. Vậy Ngài nào mắc phải bệnh này xin mời đến:

M. TCHUONG-QUAY-LAM
36, Phố hàng Bông. — HANOI

Sáng tiếp khách từ 8 giờ rưỡi cho đến 3 giờ chiều, đi chữa từ 2 giờ rưỡi đến 6 giờ.
Các lĩnh xa đều xin hẹn tiếp.
Thư từ xin trả lời ngay. 2080

RƯỢU BẠT-HÀ GET
PIPPERMINT GET
rượu này uống đã mát mà và mát khan tiếng.

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

LA COMPOSITION FRANÇAISE
aux examens franco-annamites
của M. L. HOULLIER

Giáo-sư trường Bảo-hộ soạn riêng cho học-trò Việt-Nam

Bán tại nhà in hàn quán
Giá mỗi quyển . . . 0$30
Tiền cước mỗi quyển . 0,12
Ai ở xa, xin viết thư về cho
ông Đặt-xuân-Thành
Số 88, Rue du Coton, Hanoi.

THUỐC THỤT
Injection Peyrard
D'ALGER

Là thứ thuốc tân nhất, công-hiệu nhất để trị bệnh lậu và tất cả các bệnh chảy mủ cũ hay mới.

Trong 232 người Á-rập thì 231 người khỏi về thứ thuốc này
(Theo tờ trình của viên thầy thuốc ở Alger)

BÁN TẠI:
SPÉCIALITÉS PEYRARD
40, Rue de Grenelle. — PARIS

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu nai)

Bệnh bao mòn, hám sắc, yếu thận, đều là những bệnh người ta thường hay mắc phải, vì làm lụng quá hay lo nghĩ nhiều. Bổ làm cho kém hẳn chân huyết đi mà chính chân huyết lấy cũng lại còn yếu đi nữa. Vậy ta cần phải bồi bổ ngay vào chân huyết. Muốn bồi bổ cho chân huyết thì không còn thuốc gì hay bằng thuốc *Dragées Rabateau* (hiệu đầu nai). Thuốc này vừa bổ vừa chữa khỏi bệnh yếu thận, mỏi mệt, xấu máu, hao mòn sau khi mới khỏi bệnh nặng, bệnh nối rất những bệnh lâu năm.

Thuốc này làm cho chân huyết bình phục lại như thường và lọc cho huyết được trong trẻo. Dùng bà con khi ở cữ mà dùng thuốc này thì cũng tốt lắm, bổ hết cả mọi đường hay yên khỏe.

Các ông bác-sĩ đều bảo thuốc này là một thứ thuốc rất tốt để chữa hoài hè có hàng nghìn hàng vạn người.

Ở các hàng bào-chế lớn đều có bán cả.
2056

HỠI NHỮNG KẺ ĐAU XƯƠNG

Những sự đau đớn, những lúc quá tim đánh mạnh, những lúc thở hổng hộc, những lúc đau lưng, những lúc mạch-máu sưng nước tiểu-tiện đục của các người là điều tại trong máu có nhiều cặn. Còn về phần đàn-bà thì nào kinh-nguyệt không điều, nào huyết-bạch, nào nhức đầu cũng tại một có ấy cả. Nếu dùng thuốc

Dépuratif Richelet

rất hiệu trong những chứng ấy, chẳng những là làm cho xương cốt rắn, mà đau lưng cũng mất lại khỏi cả các bệnh người đa như là bắc-lào, lở vú các chứng mà bệnh Giang-mai phá ra.

Thuốc này có bán ở các hàng lục-hợp to.

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào: TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng quí-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất quí để trị các chứng bệnh như: kém ăn ngủ, mỏi mệt, cơm yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ ích cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán 2$28 một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng

Hiệu Bào-chế **MONTÉS**, 54, phố Tràng-tiền, Hanoi.

Nhà đồng-hồ hai chuông
TỨC LÀ HIỆU
QUẢNG-HƯNG-LONG
Ở phố hàng Bồ, số 79, tỉnh Hà-nội

Bản-hiệu bán các thức hàng sắt, đồ làm nhà, các đồ tạp-hóa, các thức đồ dùng
BÁN HẠ GIÁ, VÀ XUẤT NHẬP TỰ-DO
Xin mời quí-khách các tỉnh khi về Hà-nội, lại thăm bản-hiệu.
2014

泰 NAM-THÁI 南
26, Quai Clémenceau, 26
(Tức là phố Bờ-sông, số nhà 26)
HANOI

Bản-hiệu có bán gỗ làm cây, gỗ làm phiến, gỗ làm xà thành hòi, các thứ gỗ tạp, gỗ gụ, gạch xây tường và bán cả bàn ghế, tủ bằng lim, bằng gụ. Lại có nhận sơn đủ các thứ đồ-đạc và các thứ lồi cần.
Hàng tốt giá hạ.
NAM-THÁI
Kính cáo.

CHANSON & THIBAULT
58, Rue Paul Bert, Hanoi

Bản-hiệu có bán các thứ máy hát mới về rất rẻ, rất tốt và rất đẹp, và lại có cho thuê cả máy hát và các thứ đĩa, tiếng Bắc, tiếng Huế, tiếng Saigon, tiếng Tàu, tiếng Tây.

Bản-hiệu có bán cả các thứ điếu rất đẹp, rất tốt và hợp cách vệ sinh.

Bản-hiệu mới có thứ mũ « ÉMAILLINE » để lau đầu hát rất tốt mỗi ống là 0$40. Nay kính cáo.

Đồng-hồ đeo tay hạ giá
Mỗi cái 1$00

Thưa các quý-khách, những đồng-hồ đeo tay của bản-hiệu vì giá hạ được ở quan nên chúng tôi xin bớt giá mỗi cái 1$00, nếu chiếu giá thường bán thời xin kiếu cái kính giọng bằng cả hộp xin mua như sau này:

Đồng hồ đeo tay nhãn hiệu thấp giờ		giá trước	để lại	giá bán
—	lớn	để kim ly	4 00	— 3 00
—	nhỏ	kim thép vỏ kim-cương	3 00	— 2 50
—	nhỏ	vuông thợ xinh	2 50	— 2 20

Nếu các quý-khách chiếu cố cho 2 cái mà không bớt giá, chiếu giá trước) thời xin kính tặng 1 cái kính giọng vàng đắt mới và 1 cái hộp kính + emaillum và cả tiền cước nữa. Xin chiếu cố cho.

TONG-YUNE-TAI
69, Phố hàng Ngang HANOI

GRANDS MAGASINS RÉUNIS
Hiệu Gò-đa cũ ở phố Tràng-tiền, Hanoi

Bù các thứ đồ dùng trong việc tắm rửa

Thùng tắm, lò hâm nước tắm bằng đồng, máy rội nước, chậu rửa, bô tiểu-tiện, máy đại-tiện lối Âng-lê, chậu rửa tay treo tường, hoặc có chân.

Có nhận đặt buồng tắm có đủ đồ dùng vật vãnh
Ai muốn thuê sẽ kê đơn tính tiền.

Xin đến xem thử máy rửa bằng sứ Âng-lê, có một cái vòi đồng mạ kền. Mái đại-tiện có giây kéo.

Bán giá rao hàng 128 f.

Xe nhà và xe cho thuê

POUSSE-POUSSE SAIGONNAIS

Société Fse de Transports — Hanoi

7, Boulevard Bobillot, 7.

Telephone N° 73

SÁCH MỚI XUẤT BẢN

ẤU-HỌC TOÁN-PHÁP
CỦA
NGUYỄN-NGỌC-QUẾ
soạn
Giá 0$30 một quyển
Tiền cước gửi recommandé 0$11
Bán tại Bản-quán và có gửi bán ở các hàng sách.

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhân thân năm nào cũng có bản từ làm giờ mới.

Các bệnh bỏng, thổ, chuột rút, đau dạ dầy, vân vân.... dùng thuốc

POUDRE SAINT ANDRÉ

Chữa rất nhanh chóng, rất chắc chắn.
Thuốc ấy nhiều ông thầy thuốc dùng.

Giá bán: 0$85

Ở Bắc-kỳ có gửi bán tại

Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE

59, phố Paul Bert, trước cửa hiệu Gò-đa và hồ Thao-kiêm trong vòng

---

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY
Công-ty PHẠM-VĂN-PHÚ

Công-ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng: kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phố-Quí và Phố-Quí ra ga Yên-Lý. — Ở Phố-Quí có 3 phiên chạy. Hiện hiện bán năm nốt lắm, các quí-khách muốn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các quí-khách đi lại đường Vĩnh-Bảo ghé đi ra thơ thì được cẩn thận bơn, nhưng khi lấy về nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi lạc lầm ấy, xin liệt quí khách đánh giây thép trước cho bản ty. Khi khỏi bản ty nhận được giây thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ-Hiến thì đánh giây thép ra PHẠM-VĂN-PHÚ Yên-Lý garo; — mà đường Vĩnh-Bảo-Hà phi đánh giây thép cho PHẠM-VĂN-PHÚ Bảng-hà garo.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)